

YILANI ÖLDÜRSELER (1976)

YAŞAR KEMAL (1923 – 2015)

Genel Bakış

1950 yılında Kozan Hapishanesi'nde tutuklu bulunan Yaşar Kemal, orada tanışmış olduğu on iki yaşlarındaki bir çocuğun cezaevine düşme öyküsünden esinlenerek *Yılanı Öldürseler* adlı eserini kaleme almıştır. Kemal, *Baldaki Tuz* adlı eserindeki *Anadolu Çocuğu* adlı yazısında da bu çocuğun öyküsüne ve cezaevinde yaşamış olduğu tecrübelerle değinmiştir. Cezaevinde altı ay kadar kalmış olan çocuğun yaşamış olduğu travmatik olaylar, yazar tarafından gerçekçi uygulamalara sadık kalınarak kurgulaştırılmış ve söz konusu eser oluşturulmuştur. *Yılanı Öldürseler*'deki anlatı, yapısal ve içeriksel olarak bir romandan ziyade, uzun bir öykü olma özelliği taşımaktadır. Anlatının uzamı, Yaşar Kemal'in çoğu eserinde olduğu gibi, Çukurova'dır. Küçük bir çocuğun, toplum baskısı nedeniyle, soyutlanışı, içine düşmüş olduğu bunalımlar ve son olarak benliğine hükmeden nevroitik ruh hali yazarın kendine has biçimi ve biçimiyle okura aktarılır. Kemal'in bu eseri 1976 yılında ilk olarak *Cumhuriyet* gazetesinde tefrika edilir. Aynı yıl içinde eser kitap halinde de yayımlanır. Türkan Şoray, *Yılanı Öldürseler*'i 1982 yılında beyazperdeye aktarmış ve Marianik Revillon'un eseri oyunlaştırmasının ardından da Paris'te sahnelenmiştir. Eser toplamda on altı bölümden oluşmaktadır.

Özet

Esme'yle Abbas'ın birbirlerine karşı beslemiş oldukları aşk bütün Çukurova'da türkü olmuştur. Abbas Esme'yi ailesinden istemiş fakat Esme'nin ailesi kızlarını Abbas'a vermemiştir. Bunun sonucunda Abbas, üç kişiyi vurmasının ardından cezaevine düşer. Halil Esme'ye aşık olur. Halil onu ailesinden ister fakat Esme onunla evlenmeye yanaşmaz. Esme hala Abbas'a aşiktir. Bir gece Halil, altı arkadaşıyla birlikte Esme'yi kaçıır. Halil Esme'ye afyonlu şerbet içirdikten sonra onun ırzına geçer. Dolayısıyla Esme'yle Halil ilk önce imam nikahı ardından da resmi nikah kıyarak evlenirler. Esme defalarca kaçmaya çalışır fakat bir süre sonra Hasan dünyaya gelir. Hasan doğduktan sonra Esme'nin yüzü gülmeye başlar, insanlarla iyi anlaşır ve bir daha kaçmaya yeltenmez. Hasan yedi yaşına geldiğinde Abbas hapisten kaçır. Abbas'la Esme gizlice buluşmaya başlarlar. Jandarmalar her yerde Abbas'ı aramaktadırlar. Bir gün Abbas, Halil'i ailesiyle birlikte yemek yerken vurur ve kaçır. Jandarmalar Abbas'ı ölü olarak yakalarlar ve Halil'in evinin önüne getirirler. Halil'in kardeşleri ve annesi, Esme'yi öldürmesiye dövmeye başlarlar. Annesinin linç edildiğini gören Hasan onu kurtarmaya çalışır. Büyükanne ve amcalar, Halil'in ölümünden dolayı Esme'yi suçladıkları için kan davası başlatırlar. Esme'yi öldürmek ya da öldürtmek için defalarca girişimde bulunurlar. Fakat kimisi Esme'yi güzelliğinden, kimisi de erkek kardeşlerinden korktuğu için öldüremez. Amca Ali, Esme'yle evlenmek istemiş fakat bunun mümkün olmadığını görünce kayıplara karışmıştır. Esme'yi öldürmeye cesareti olmayan amcalar, onu Hasan'a öldürtmek isterler. Bütün köy ve akrabalar, Hasan ve Esme'yle ilgili çeşitli dedikodular çıkarırlar. Hasan, içinde yaşadığı toplumdan tamamen dışlanır. Yaşamış olduğu içsel bunalımlar zamanla onun akli dengesini kaybetmesine sebep olur. Çevresindeki herkes ona karşıdır ve babasının kanını yerde bırakmaması gerektiğini söyleyerek onu baskı altına alırlar. Köylüler ve akrabalar, kanı yerde kalan Halil'in hortladığını ve kırmızı yılanlara çobanlık yapıp farklı hayvanların şekillerine girdiğini konuşurlar. Çıkarılan dedikodular Hasan'ın annesinin bir fahişe olduğunu söylemeye kadar ilerler. Artık Hasan, uyuduğunda kabuslar görmeye ve uyanırken de sanrılar görmeye başlar. Çok sevdiği annesinin varlığına daha fazla katlanamayan Hasan, en sonunda onu vurur. Kozan Hapishanesi'nde bir süre yattıktan sonra özgürlüğüne kavuşur ve varlıklı bir insan olarak hayatını sürdürür.

Kişiler

Hasan Halil'le Esme'nin tek erkek çocuğu olan Hasan, babasının Abbas tarafından öldürülmesinin ardından yaşadığı toplum ve akrabaları tarafından dışlanır. Yaşamış olduğu köy ve yakın akrabaları, Halil'in ölümünden dolayı Esme'yi suçlarlar. Halil'in kanının yerde kalmasını

istemeyen Büyükana ve amcalar, Esme'yi Hasan'a öldürtmek isterler. Hasan, annesi Esme'yi çok sevmektedir. Annesinin hem kişiliği hem de dış görünüşü bir meleğe benzetilir. Toplum tarafından dışlanan ve baskı altına alınan Hasan akli dengesini tamamen yitirme noktasına gelir. Ya tamamen delirecek ya da annesini öldürerek üzerindeki yükten kurtulacaktır. Henüz oldukça küçük bir çocuk olan Hasan, çevresindeki karakterlerin söylemlerinden çok derin bir şekilde etkilenir. Sinirsel olarak travma ve nevroz geçiren Hasan en sonunda annesini öldürmek zorunda kalır.

Esme Anlatının asli kadın karakteri, Abbas'a aşiktir. Fakat Halil ona tecavüz ettikten sonra onunla evlenmek zorunda kalır. Sevmediği bir adamla evlenmek zorunda kalan kadın karakter, defalarca kaçmaya çalışmış ve içe kapanık bir ruh haline bürünmüştür. Hasan dünyaya geldikten sonra Esme mutlu olur. Bir daha kaçmaya yeltenmez ve insanlarla iletişim kurmaya başlar. Kendisini tamamen oğluna adar. Fakat sevdiği adam olan Abbas hapisaneden kaçıp onun yanına geldiğinde ona karşı beslediği silikleşmiş duygular yeniden canlanır. Abbas'ı sevmektedir fakat artık onunla birlikte olamayacaklarının farkındadır. Abbas Halil'i öldürdükten sonra, Halil'in ölümünden dolayı Esme suçlanır. Fakat Esme, Büyükana'nın ve amcaların Halil'in ölümünden dolayı onu suçlamalarının sebebinin Abbas'ın akrabalarından korkmalarının olduğunu bilmektedir. Birkaç kişi haricinde köydeki herkes onun öldürülmesini ister. Esme, köylüler tarafından söylenen her şeye kulaklarını tıkır ve yalnızca oğluya ilgilenmeye çalışır.

Halil Abbas'ın hapse düşmesinin ardından Esme'yle evlenmek isteyen erkek karakter, onu kaçırap ona tecavüz eder. Ardından ikili evlenir ve Hasan adında bir çocukları olur. Abbas cezaevinden kaçtıktan sonra onu vurarak öldürür. Kürt Sülo ve Murtaza Demirdeli gibi karakterler onun iyi ve mert bir kişi olduğundan bahsederler. Büyükana, amcalar ve köylüler, kanı yerde bırakılan Halil'in hortladığını ve çeşitli hayvanların şekillerine girerek insanların rüyalarına girdiğini hatta uyanırken bile insanlara görüldüğünü konuşurlar. Halil devamlı olarak Hasan'ın rüyalarına girmeye başlar. Hasan Halil'i beyaz bir kefenin içinde ya da kırmızı bir yılan olarak görür.

Abbas Lek Kürtlerinden olan Abbas'ın Esme'ye duyduğu aşk, bütün Çukurova'da türkü olmuştur. Abbas Esme'yi ailesinden istemiş fakat aile onların evlenmesini uygun görmemiştir. Esme'yle evlenememiş olan Abbas üç kişiyi vurur ve bunun sonucunda Diyarbakır Hapishanesi'ne atılır. Hapishaneden kaçan Abbas Esme'nin yanına gelir. Onunla bir süre gizlice görüşürler. Abbas hiç konuşmaz. Jandarmalar peşindedir. En sonunda Abbas Halil'i öldürür ve jandarmalar tarafından ölü olarak ele geçirilir. Halil'in ailesi onun cesedini köpeklerle atar. Fakat Esme onun cesedini bir yanışmayla birlikte Anavarza kayalıklarına taşıyıp oraya gömer. Büyükana onun mezarını bulup cesedini köpeklerle yedirmeye ant içer.

Büyükana Halil'in annesi olan kadın karakterin, onun haricinde iki tane daha oğlu vardır. Büyükana, Halil'in Abbas tarafından öldürülmesinden dolayı Esme'yi suçlar. Esme'yi ilk önce oğullarına ardından da erkek kardeşlerinin çocuklarına öldürtmeye çalışır. Fakat Esme'yi gören herkes onun güzelliğine kapılır ve onu öldürmeye kıyamaz. Büyükana oğullarının da bu işi yapamayacağına kanaat getirince kiralık katiller tutar. Esme birkaç girişimden kaçarak kurtulur. Bazılarındaysa tetikçiler onu öldürmeye kıyamaz. Amcalardan biri olan Ali, Esme'yle evlenmek istemiş fakat bu uygun görülmemiştir. Ali de onu birkaç defa öldürmeye yeltenmiş olsa da tetiğe basamamıştır. Son çare olarak Büyükana, oğlunun kanını temizlemek için Esme'yi Hasan'a öldürtmeye karar verir. Hasan'ı bu konuda çok zorlar ve köyde çıkan bütün dedikoduların en büyük kaynağıdır. Aynı zamanda Abbas'ın mezarını köylü çocuklara aratır ve Abbas'ın ölüsünü köpeklerle yedirmek ister. Esme'yi Hasan'a öldürtmek için elinden geleni yapar.

Mustafa Annesinin baskılarına dayanamayan Mustafa, Esme'yi Hasan'a öldürtmek için ona tüfek satın alır ve Hasan'ı annesine karşı doldurur. Mustafa Esme'yi öldürmek istememektedir. Esme'ye Hasan'ı burada bırakıp kendi köyüne dönmesi konusunda defalarca uyarır. Aksi halde onu birilerinin öldüreceğini söyler.

Anlatıda rol oynayan diğer karakterlerin isimleri şunlardır: Ali, Dursun, Salih, Lütfi, anlatıcı, Kerim, Kürt Sülo, Murtaza Demirdeli, Hacı Eşkiya vd.

Öykü

Hasan'ın Soyutlanması ve Genel Durum Babası öldürüldüğünde Hasan, altı ya da yedi yaşlarındadır. Babası öldüğü günden sonra toplum tarafından dışlanan Hasan yalnız başına sürekli

uzun gezilere çıkar. Anavarza kayalıklarını tırmanan Hasan, bir kartal yuvasına sığırır. Ardından bir ağaca tırmanıp orada silah seslerini dinler. Olay bir bahar mevsiminde yaşanmıştır. Hasan Anavarza kayalıklarını her düşündüğünde silah seslerini hatırlar. Sıcak havaların hakim olduğu mevsimlerde köylüler tarlalarda çalışmaktadır. Hasan dokuz yaşına girmiştir. Köyde, annesi hakkında yapılan dedikodulardan dolayı Hasan, onunla göz göze gelmekten kaçınmaktadır. Hasan uzun zamandır dertli ve sıkılgan bir ruh halindedir. Kendisine yedi yaşındayken verilmiş olan bir tüfekte sürekli ava gitmektedir ve neredeyse vurmadığı bir hayvan türü kalmamıştır. Hasan'ın üç amcası vardır ve göçebelikten yerleşik hayata yakın bir zaman önce geçilmiştir. Amcalar göçebelik dönemlerindeki yedi direkli çadırlarından gururla bahsederler. Hasan babasını kaybettikten sonra, annesi hiç kimseyle evlenmemiştir. Hasan'ın annesi Çukurova'nın en güzel kadınlarından biridir. Amcalar Hasan'ı anneye, anneyse Hasan'ı amcalara bırakmak istememektedir. Ceyhan suyunun yarlarında gezinen Hasan, ağlarıyla gurruk kuşu yakalamaya çalışmaktadır. Yalnız başına kalmak ve yaşadığı köyden ayrılmak isteyen Hasan; kuş yakalar, avlanır veya uzak köylere doğru yürüyüşler yapar. Köyün yerlileri annesine tamamen düşmanca davranmaktadır. Annesinin ya da kendisinin köyü terk etmesi gerektiğinin farkındadır. Bütün akrabalar annenin gitmesini istemektedir. En genç amcaysa anneye evlenmek ister fakat anne, kimseyle evlenmeye yanaşmamaktadır.

Halil'in Öldürülmesi ve Ölümünden Dolayı Esmen'in Suçlanması

Henüz çok küçük bir çocuk olan Hasan, annesi ve babasıyla birlikte evde bulgur aşısı yemektir. Evin dışından bazı çitirtti sesleri duyulur. Sesler gittikçe artar. Evin penceresinin dışından birkaç kere ışık parladığı görülür. Aynı zamanda silah sesleri gelir. Evin içine kurşunlar isabet eder ve baba acılar içinde yere serilir. Evin içine bir adam girer ve Hasan'ın annesini alıp oradan kaçır. Adamın peşine düşen jandarmalar onu Anavarza kayalıklarında sıkıştırır. Anavarza kayalıklarından bir süre silah sesleri gelir. Hasan'ın annesi yakalanır ve evin önüne getirilir. Bütün akrabalar ve köylüler ona vururlar, hakaretler ederler ve tükürürler. Şokun etkisini atlatan Hasan, annesine saldıran kişilere saldırır. Bir süre sonra Hasan hedef tahtasına döner ve çoğu kişi ona saldırır. Hasan'ın annesi onun üzerine kapanır ve çocuğunu koruma altına alır. Amcalardan biri kadını sürükleyerek cesetlerin yanına götürür. Anneyi kaçıran kişi Abbas'tır. Anne, kocasından ziyade Abbas'ın öldürülmesine üzülür. Onun kıymetini bilemediğini söyleyip kendini kaybeder. Hasan'ın babaannesi oğlunun katilinin Esmen olduğunu söyler. Bir kan davası başlar ve Esmen'in öldürülmesi gerekmektedir.

Hasan'ın Cezaevine Düşmesi ve Çıkması

Hasan cezaevine düşmüştür. Mahkumlar ona ikramlarda bulunmaya ve onunla konuşmaya çalışır. Hasan hiç kimseyle konuşmadan uyur. İşlemiş olduğu suçun ardından Anavarza kayalıklarına sığınan Hasan, üç gün boyunca Roma sandukasının içinde saklanmıştır. Jandarmalar onu, köpeği sayesinde, saklandığı yerde bulurlar. Jandarmalar onu döverek götürürler ve geçtikleri köylerde yaşayan yerliler sessiz bir şekilde onun götürülüşünü izlerler. Hapishaneye düşen Hasan'ı akrabaları ziyaret eder. Hasan kimseyle konuşmamaktadır. Lütfi adındaki bir mahkum ona sürekli sataşır. Hasan uzun bir süre ona karşılık vermez. Lütfi Hasan'a korkunç hakaretler etmeye başlar. Bir gün avludayken Hasan, onu cebinden çıkardığı bir sustalıyla kovalar. Lütfi kaçtıktan sonra Hasan onu kovalar. Lütfi çevresindekilerden yardım ister fakat ona kimse yardım etmeye cesaret edemez. Lütfi en sonunda bir koğuşa girer, kapıyı kapatır ve Hasan'a hakaret etmeye devam eder. Bir gün anlatıcının yanına gelen Lütfi ona da hakaret eder. Anlatıcı ona vurmaya hazırlanırken Hasan ona engel olur. Lütfi için ceza almanın gereksiz olduğunu söyler ve anlatıcısıyla Hasan arkadaş olurlar. Hasan sadece anlatıcıyla ve bir kişiyle daha konuşur. Diğer mahkumlar Hasan'dan çekindiği için anlatıcıya bir daha hiç kimse bulaşamaz. Hasan'la anlatıcı aynı gün tahliye olurlar. Anlatıcı onun köyünü ziyaret eder. On beş gün kadar orada kalır.

Büyükana'nın Esmen'in Öldürülmesini İstemesi

Hasan'ın öldürülen babası Halil, oldukça varlıklıdır. Birçok tarlaya, traktöre, batoslara, kamyonu, arabaya ve atlara sahiptir. Pamuk, susam, buğday ve çeltik yetiştiriciliği yapmaktadırlar. Halil'in ölümünden sonra Esmen, bütün işleri yürütmeye başlamıştır. Esmen okuma-yazma bilmektedir hatta ilkokulu da bitirmiştir. Akrabalarının hiçbirinden yardımına ihtiyaç duymadan bütün işleri çekip çevirir. Halil'in ölümünden 1-2 ay sonra Hasan, Büyükana'yla görüşür. Hasan'a, amcaları tarafından birçok hediyeye alınmış ve Büyükana ona hediyeleri vermiştir. Devamlı olarak öldürülen oğlunu düşünen ana ağıtlar yakar. Oğlunun öcünün bir an önce alınmasını istemektedir. Büyükana Hasan'a bunu dolaylı yoldan dile getirir. Büyükana'yla gerçekleşen diyalogun ardından Hasan eve geri döner. Esmen ona sarılıp onu öpmek ister fakat Hasan ona soğuk davranır. Amca Mustafa, Hasan'a dedesinin tüfeğini hediyeye eder. Zamanı geldiğinde babasının kanlılarını bu tüfekte öldüreceğini söyler. Amca Mustafa'yla Hasan silah talimi yaparlar. Bir kişinin nişancılığını geliştirmesinin en iyi yolu mümkün olduğunca atış yapmaktır. Amca Mustafa Hasan'a bu öğüdü verir. Almış olduğu tüfeğe çok sevinen Hasan annesi Esmen'e sarılır. Hasan her gün, Anavarza

kayalıklarına gidip atış talimi yapmaya başlar. Bir gün, vurmuş olduğu tavşanı annesine getirir. Yemek yapılır ve amcalar da davet edilir. Bir süre sonra Mustafa Hasan'a at da hediye eder. Hasan, kendisi için alınmış olan ata tüfek kadar sevinir.

Esme'yle Abbas'ın Aşkı ve Halil'in Öldürülmesi Hapishaneden kaçmayı başarmış olan Abbas, ilk olarak Esme'nin etrafında dolanmaya başlar. Abbas'ı karşısında gören Esme, ona gitmesi gerektiğini söyler. Esme Abbas'la birlikte görünmekten korkar. Ona yarın gelmesini söyler. Abbas'ın elinde bir mavzer vardır. Esme Abbas'a, onunla görüşemeyeceğini ve ikisinin iyiliği için onun dağa çekilmesi gerektiğini söyler. Şafak sökene kadar Abbas hiç konuşmadan Esme'ye bakar. Gün ışıklarının etrafı aydınlatmasıyla birlikte dağa çekilir. Abbas Esme'yi çok sevmektedir. Esme de Abbas'ı çok sevmektedir. Dağdan geri dönen Abbas, Esme'yle dut ağacının altında buluşur. Halil uyumaktadır. Hasan yedi yaşına gelmiştir. Esme Abbas'tan gitmesini aksi halde öldürüleceklerini söyler. Geçmişte Abbas, Esme'yi ailesinden istemiştir fakat aile kızlarını Abbas'a vermemiştir. Buna karşılık olarak Abbas, üç kişiyi vurmuş ve Diyarbakır Cezaevi'ne girmiştir. Ardından Halil Esme'yi istemiştir. Esme onunla evlenmek istemeyince Halil, bir gece yarısı altı arkadaşıyla birlikte onu kaçıtır. Halil Esme'ye afyonlu şerbet içirdikten sonra tecavüz eder. Kendine gelen Esme ne olduğunu anlar ve utancından hasta olur. Halil Esme'yi evine geri götürür. İlk önce imam nikahı ardından da resmi nikah yapılır. Esme birkaç defa evden kaçmayı dener fakat başarılı olamaz. Büyükana Halil'i Esme'nin başlarına dert olacağını söyleyerek uyarır. Halil onu ciddiye almaz. Hasan'ın doğumuyla birlikte Esme'nin ruh hali değişir. Yüzü gülmeye ve insanlarla iyi ilişkiler kurmaya başlar. Kendisini tamamen oğluna adar. Hasan yedi yaşına bastığında Abbas çıkagelmiştir. Zamanında Çukurova'da onların sevdası üzerine birçok türkü yakılmıştır. Abbas bir ay daha ortalıktan kaybolur. Esme'yle Abbas, iki ay boyunca Anavarza kayalıklarındaki bir mağarada görüşürler. Halil Esme'yi birkaç defa takip etmiş fakat onları mağarada görememiştir. Abbas birkaç kez Halil'i öldürmeye niyetlenip vazgeçmiştir. Bir gün jandarmalar, Abbas'ı mağarada yakalayıp tutuklarlar. Abbas onları kandırıp kurtulmayı başarır ve dut ağacının altında Esme'yle buluşur. Hasan onları sarıllırlarken görür. Ardından Abbas jandarmalarla çatışır. Ertesi akşam Halil, sofrada ailesiyle birlikte yemek yerken, Abbas tarafından öldürülür. Abbas da kayalıklarda jandarmalar tarafından öldürülür ve cesedi köpeklerin önüne atılır. Esme, bir yanışmayla birlikte Abbas'ın cesedini alıp çuvala koyar. Anavarza'nın tepelerinde cesedi uygun bir yere gömer. Büyükana ve amcalar Esme'nin yaptıklarını öğrendiklerinde, mezarın yerini öğrenmek için ona şiddet uygularlar. Esme onlara hiçbir şey söylemez ve mezarın yeri bulunamaz.

Esme'yi Öldürme Girişimleri ve Esme'nin Kaçma Girişimleri Hasan, köpeğiyle birlikte Büyükana'sının yanına gelir. Büyükana derin bir üzüntü içindedir. Halil için ağıtlar yakıp Esme için beddualar okumaktadır. Büyükana Abbas'ın mezarının bulunacağı umuduyla yaşamaktadır. Onun mezarını bulup köpeklere yedirmeye ant içmiştir. Köylü çocuklara para verip Anavarza'nın her yerinde onun mezarını aratmaktadır. Büyükana oğullarına Esme'yi hala öldürmedikleri için çok kızmaktadır. Halil'in ne kadar cesur olduğundan bahseder. Hasan henüz daha çocuk olduğu için babasının öcünü alamayacağını söyler. Fakat yine de Büyükana, Hasan'dan, Esme'yi öldürmesini ister. Neredeyse her gün Anavarza kayalıklarına giden Büyükana, öldürülen oğluya konuşur ve Esme'ye veryansın eder. Bir gün Mustafa Esme'yle konuşmaya gelir. Hasan gizlice onları dinlemektedir. Mustafa Esme'yi öldürmek istememektedir fakat herkes ona bu konuda baskı yapmaktadır. Kendisi onu öldürmese bile yakında bunu mutlaka birisinin yapacağını söyler. Esme'ye köyü terk edip babasının yanına dönmesini söyler. Esme Hasan'ı alıp gidebileceğini söyler. Mustafa Hasan'ın götürülmesine izin veremeyeceklerini söyler. Bu durumda Esme Hasan'ı bırakıp gidemeyeceğini söyler. Ertesi gece ev basılır. Esme'nin yatağına onlarca kurşun sıkılır. Fakat Esme evde yoktur. Avludaki ayak seslerini duyan Esme, kimseye görünmeden evden çıkmayı başarmış ve karakola varmıştır. Savcılık olayla ilgili soruşturma başlatır. Büyükana Esme'nin yine de öldürüleceğini söyler. Esme jandarmalara, öldürülmesi durumunda sorumluların kayınları ve akrabaları olduğunu söyler. Gece yarısı uyuyamayan Esme, saçlarını tararken Mustafa'nın söylediklerini düşünür. Hasan'la göz göze gelen Esme onu kaldırır, tüfeği alır, bir bohça hazırladıktan sonra yola koyulur. Sabaha doğru peşlerine düşmüş olan atlılar onları saklandıkları çalılıklarda bulurlar. Mustafa Esme'ye gitmesini söyledikten sonra Hasan'ı alıp köye geri döner. Esme de köye geri döner ve Hasan'ı alır. Artık köydeki hiç kimse Esme'yle konuşmamaktadır.

Esme ve Hasan'ın İkinci Kaçma Girişimi Bir gece yarısı Hasan, yapmış olduğu kaçış planını annesine anlatır. Bu sefer başka bir yoldan gidecekler ve atlıların sesini duydukları an Hasan saklanacak ve annesi yola devam edecektir. Atlılar gittikten sonra Hasan annesine yetişecektir. Bohça zaten önceden hazırlanmış olduğu için tekrar yola çıkılır. Sabaha doğru atlıların sesi yeniden duyulur. Hasan karaçalıların içine saklanır. Mustafa Esme'nin yolunu kesip Hasan'ın nerede olduğunu sorar.

Esme Hasan'ı almadığını, onu evde bıraktığını söyler. Mustafa ona yalan söylediğini söyler. Mustafa'ya kızan Esme, Halil'i öldürmediğini Halil'i Abbas'ın öldürdüğünü söyler. İntikam alınması gereken kişi onun ailesidir. Fakat Abbas Lek Kürtlerindedir. Aile, Leklerle uğraşmaya korktukları için Esme'yle uğraşmaktadırlar. Mustafa Esme'yi kirbaçlamaya başlar. Annesinin kirbaçlandığını gören Hasan saklandığı yerden çıkar. Elindeki taşları onlara fırlatır. Anlatıcı Hasan'a neden tüfeği almadığını sorar. Hasan anlatıcıya, tüfeğin onlara ait olduğunu ve onlara ait olan hiçbir şeyi almak istemediklerini söyler.

Halil'in Hortladığı Söylentisinin Çıkarılması Hasan'ın atmış olduğu taşlardan biri Mustafa'nın yüzünü sıyrır. Mustafa atını Hasan'la Esme'nin üstüne sürerek onları atın ayakları arasına alır. Atlılar Hasan'a çok kızarlar ve ona korkunç hakaretler ederler. Onu zorla alıp Büyükana'ya götürürler. Konağa ulaştığında Hasan'ın her yeri yara bere içinde kalmış ve üstündeki yeni kıyafetler paçavraya dönmüştür. Büyükana onun bağlanmasını ister fakat bir süre sonra vazgeçip Hasan'la nazik bir üslupla konuşur. Büyükana Hasan'a neler çektiğini ve yaşadığı üzüntüyü anlatır. Oğlu öldürülen bir ananın nasıl acı çektiğini anlamasını sağlamaya çalışır. Fakat Halil'in aynı zamanda Hasan'ın babası olduğunun da farkındadır. Büyükana oğlunu kaybetmişse Hasan da babasını kaybetmiştir. Büyükana Hasan'a, babasını öldüren bir insanın peşinden gitmesine izin vereceğini ve Esme'ye artık kimsenin karışmayacağını söyler. Fakat kanı yerde bırakılan bir babanın huzur bulamayacağını ve hortlayacağını söyler. Hasan'a iyi niyetliymiş gibi görünmeye çalışan Büyükana onu istediği gibi etkilemeye çalışmaktadır. Henüz küçük bir çocuk olan Hasan, babasının huzursuz olduğuna ve bir hortlağa dönüşeceğine inanır. Bir süre bütün köylüler bu konu üzerine konuşup Esme'yi ve Hasan'ı baskı altına alırlar. Halil'in hortlaması konusu bir yıl kadar hiç konuşulmaz. Fakat Esme hiç huzurlu değildir ve bu konunun yeniden açılmasından korkmaktadır. Asker kaçağı olan Kerim bir gün ortaya çıkıp Halil'in hayaletini gördüğünü söyler. Halil'in, kanını yerde bırakan annesine, kardeşlerine, akrabalarına fakat özellikle oğluna lanet ettiğini söyler. Kerim ipe sapa gelmeyen bir sürü şey anlatır. Bunlara bazı köylüler inanır bazıları alay eder. Esme ve Hasan, söylentilere inanan kişiler tarafından sürekli rahatsız edilir. Kerim Esme'yle konuşup herkesin iyiliği için kendisini öldürmesi gerektiğini söyler. Esme ona hiçbir cevap vermez. Kerim sinirli bir şekilde evi terk edip Hasan'ı arar. Kerim'i her görüşünde ondan kaçan Hasan, en sonunda Savrun çayında tuvaletini yaparken yakalanır. Kerim ona Halil'in hayaletinin neler söylediğini aktarır. Halil'in huzur bulabilmesi için Esme'nin ölmesi gerekmektedir. Kerim, önlerinden geçen bir kertenkelenin biçim değiştirmiş olan Halil olduğunu söyler. Hasan kertenkeleye bakıp gülümser.

Dursun'un Esme'nin Öldürülmesine Karşı Çıkması Tanıdığı ya da tanımadığı herkes tarafından köşeye çekilip nasihat alan ve ona ne yapması gerektiğini söyleyen insanlar Hasan'ı tamamen bunaltırmıştır. Hasan, söylenen hiçbir şeye cevap vermez ve kimseyle konuşmaz. Bir gün eve doğru yürüyen Hasan'ı Dursun durdurup yanına çağırır. Dursun köyün en yaşlı simalarından birisidir. Neredeyse yüz yaşındadır. Dursun Hasan'a Esme'nin güzelliğini över. Hayatında onun kadar güzel bir kadın görmediğini ve güzelleri öldürenlerin tanrı tarafından lanetleneceğini söyler. Dursun'a göre Esme, yeryüzündeki kanatsız bir melektir ve içinin güzelliği dışına da vurmuştur. Hasan Dursun'un söylediklerinden mutlu olur ve ilk defa ona cevap verir. Dursun ölmeden önce Esme'nin güzelliğini izlemek istediğini söyler. Hasan onu evlerine götürür. Esme Dursun'u gördüğü için çok mutlu olur ve henüz yemek yemediğini öğrendiğin bir sofraya oturur ve yemek yerler. Dursun Esme'yi doya doya seyrettikten sonra Hasan'dan kendisini eve götürmesini ister.

Hasan'ın Köyden Kaçması ve Dayılarını Bulma İsteği Hasan rüyasında babasını, sazlık bir bataklığa saplanmış bir halde görür. Biraz sonra babası bir yılan dönüşür. Hareket ettikçe bataklığa daha fazla saplanır. Daha sonra baba, kertenkele ve baykuş gibi hayvanlara dönüşür. Hasan kabustan uyandığında sabah olmuştur. Annesi Esme, hemen yanında saçlarını yastığın üzerine uzatmış bir şekilde, uyumaktadır. Hasan bir süre annesini izler. Ona göre Esme, Dursun'un anlattığından daha güzeldir. Hasan, dün gecedeki hazırlanmış olduğu heybeyi alır, en şık kıyafetlerini giyer ve ardından atına binerek kasabaya doğru yol alır. Kasabaya varan Hasan, lokantacı Kürt Sülo'nun dükkanına girer ve heybesindeki yiyecekleri çıkarır. Sülo'dan yalnızca bir tas ister. Hasan Sülo'ya onu tanıdığını söyler. Sülo ve Halil eski arkadaşlardır. Sülo, Halil'in ölümünden dolayı üzülmüştür fakat bundan dolayı Esme'yi hiçbir zaman suçlamamıştır. Sülo Hasan'a, amcalarının dayılarından korktuğunu söyler. Amcaları dayılarından korktuğu için Esme'yi ona öldürtmek istediklerini söyler. Esme'nin erkek kardeşleri bölgenin en zengin ve acımasız kişileridirler. Çukurova'daki herkes onlardan korkmaktadır. Hasan dayılarını bulmak ister fakat Sülo onların nereli olduklarını ve nerede yaşadıklarını bilmemektedir. Sülo Hasan'a, ne olursa olsun annesini öldürmemesini öğütler. Ardından Hasan atına binip dayılarını bulmak ümidiyle ilerler. Hasan bir köye varır. Daha önce hiç görmediği ve adını bile

bilmediği bir köydür. Atının içgüdülerine güvenen Hasan bir konağın önünde durur. Konağın kapısını bir adam açar ve Hasan'ı içeriye davet eder. Hemen sedirler yere serilir ve kahveler hazırlanır. Hasan'ı konuk eden kişi Murtaza Ağa'dır. Murtaza, Hasan'ın babası Halil'i tanımaktadır. Murtaza Ağa Halil'in iyiliklerini ve mertliğini anlatır. Murtaza Ağa Hasan'a istediği kadar kalabileceğini söyler.

Hasan'ın İçsel Bunalımları ve Köye Geri Dönüşü Hasan, hem uykusunda hem de uyanırken çingiraklı bir yılan tarafından kovalandığını görür. Toplum baskısı ve annesiyle babası hakkında anlatılan şeyler, onu akli dengesini kaybetme noktasına getirmiştir. Dayılarını bulmak için yola çıktığını düşünen Hasan'ın, annesini onu öldürmek isteyen insanlarla yalnız bıraktığı aklına gelir. Bu onu dehşete düşürür ve evden koşarak çıkar. Kayalıklarda dengesini kaybedip düşer. Bir süre sonra Hasan, itiraf etmeye korktuğu hakikati kabul eder. Hasan Esme'yi, amcaları öldürsün diye bırakmıştır. Hasan'ın gidişle amcalar Esme'yi öldürecekler ve o da bu olaya şahit olmamış olacaktır. Bir an için annesinin suçlu olduğunu düşünür. Babasının öldürülmesi ve onun hortlağa dönüşmesi annesinin suçudur. Büyükanaya da bir an için de olsa hak verir. Onun, oğluna huzur vermeye çalıştığını düşünür. Hasan köye geri döner. Yaşamış olduğu içsel bunalımlar onu hasta eder. Köylüler onun Halil'in hortlağı tarafından kaçırıldığını konuşurlar. Köylülere göre, Halil'in hortlağı Hasan'a işkence ederek ondan kanını yerde bırakmamasını istemiştir. Köylülerin bazıları Esme'nin öldürülmesi gerektiğini bazıları da öldürülmemesi gerektiğini düşünmektedir. Hasan'ı gören herkes ona laf eder. Hasan tamamen akli dengesini kaybetmek üzeredir.

Hasan'ın Köyde Yangın Çıkarması On harman büyüklüğünde çıkan bir yangın, birçok hayvanın ölmesine, telef olmasına sebep olur. Büyükananın evine, pencereden içeri gaz dolu bir şişe atılır. Evin içi hızla alevlerle kaplanır. Konakta çıkan yangın Esmelerin evine de sıçrar. Esme Hasan'ı uyandırmayı başaramayınca onu kucağına alıp dışarı çıkartır. Ardından değerli eşyaların tutulduğu bir sandığın üstüne onu bırakıp beklemesini söyler. Esme, evin içinden kurtarabildiği kadar eşyayı kurtarır. Esme, yangını çıkaran kişinin Hasan olduğunu anlamıştır. Hasan'ın yapmış olduğu şeye hak verir ve onu destekler. Hasan Esme'ye bunu hiç konuşmamaları gerektiğini söyleyip uyurmuş gibi yapmaya devam eder. Sabah vakitlerinde jandarmalar gelir. Kizir'in üç oğlu, hiç bir neden belirtilmeden köylüler tarafından suçlanır ve üç kardeş hapse atılır. Şüphelilerden biri olan Kara Osman da dört yerinden bıçaklanmış bir halde bulunur. Yanıp kül olmuş olan molozlar temizlenir ve köye ustalar getirtilip evler yeniden inşa edilir.

Ali'nin Esme'ye Kıyamaması ve Halil'i Kabuslarında Görmesi Molla Hüseyin Hasan'a, Halil'i rüyasında gördüğünü söyler. Halil kanı yerde bırakıldığı için huzursuzdur ve çeşitli hayvanların şekillerine girerek oradan oraya dolaşmaktadır. Molla Hüseyin Hasan'a babasının intikamını alması gerektiğini söyler. Hasan elleriyle yüzünü kapatır ve ne yapacağını bilemez haldedir. Bir süre sonra Hasan'ın amcalarından Ali, onun karşısına çıkar. Halil öldürüldükten sonra Ali kayıplara karışmıştır. Köylülerden ve ailesinden kaçmaktadır. İkili Anavarza kayalıklarını tırmanıp kalede otururlar. Ali Hasan'a Halil'in tabancasını verir. Halil'in öldürüldüğü gün onu belinden almıştır. Ali de Halil'i sürekli rüyalarında görmektedir. Nereye gitse Halil onun peşindedir. Halil'in öldürüldüğü gün Ali Esme'yi öldürmeye çalışmıştır. Esme'yle göz göze gelmiş ve Esme ona tetiğe basmasını, ölmek istediğini söylemiştir. Esme'nin güzelliği karşısında donup kalan Ali ona kıyamamıştır. Birkaç kez daha onu öldürmeye yeltenmişse de bunu yapamamıştır. Ali, Esme'nin öldürülmesi gerektiğini Hasan'a söyler. Bu sorumluluk artık ona aittir.

Hasan'ın; Delirmek ya da Annesini Öldürmek Arasında Kalması Maruz kaldığı dışlanmışlık ve baskı altına alınmış olmak, Hasan'ın iştahını kaybetmesine sebep olmuştur. Köyde yaşayan herkes onun arkasından konuşmaktadır. Hasan'la hiç kimse konuşmaz hatta babası Halil'le ilgili bile bir şey demez olurlar. Köyde yürüyen bir hayalet dönüşen ve insanların kötü bakışlarına maruz kalan Hasan, geceleri uyuyamaz. Çünkü artık her uyuduğunda kabuslar görmeye başlamıştır. Anavarza kayalıklarının ucunda dolaşmayı rutin haline getirmiş olan Hasan, sürekli ölümü düşünür. Kendisini, uçurumdan aşağı düşüp parçalara ayrılmış bir şekilde hayal eder. Alıcı kuşların cesedinin etrafında dönüp onu parçaladıklarını düşünür. Ölüm ve yaşam arasındaki ince çizgide yürümeyi alışkanlık haline getiren Hasan, yorulup terleyince yürümeyi bırakır. Deli Haydar Hasan'ın akli dengesini kaybetmiş olduğunu söyler. Ona göre Hasan ya tamamen delirecek ya da annesini öldürecektir. Köylülerden biri de Hasan'ı Halil'in uçurumun kenarında yürüttüğünü söyler. Anavarza kayalıklarında uzun uzun gezinen Hasan akli dengesini tamamen yitirmek üzeredir. Yorgunluktan bilincini yitirip yere kapaklanır ve rüyasında Halil'i görür. Halil, kanı yerde bırakılıp kırmızı yılanla dönüştürülmüş olan insanların çobanlığını yapmaktadır. Esme öldürülmezse o da güdülen bir yılan olacağını söyler. Hasan kendine geldikten sonra bir daha annesiyle hiç konuşamaz. Büyükanası da uzun bir zaman sonra ilk defa

onunla konuşur. Büyükana Hasan'a Esme'nin başka erkeklerle yattığını, adının "orospu"ya çıktığını söyler. Çıkarılan dedikodulara göre Esme, köydeki bütün erkeklerle yatmaktadır. Hasan Büyükana'ya solgun bir ifadeyle bakar. Büyükana amacına ulaştığını düşünür. Hasan'ı kiskandırmayı başarmıştır. Büyükana'nın anlattığı yalanlar köylünün ağzında sakız olur ve yalanlar daha da büyüyüp dayanılmaz bir hal alır. Köylüler iki ay boyunca durmadan Esme'nin başka erkeklerle yattığından bahsederler. Eve dönen Hasan, Esme'yi görünce ürperir ve titremeye başlar. Artık annesinin varlığı onu delirtmek üzeredir.

Hasan'ın Esme'yi Öldürmesi

Bir gün Esme, avludaki tandırı yakmaya çalışmaktadır. Hasan da derin düşüncelere dalmış bir halde babasının tabancasıyla oynamaktadır. Bütün köy bir silah sesiyle yankılanır. Ardından birkaç el daha silah sesi gelir. Esme'nin başı tandırın içine girmiş ve saçları yanmaya başlamıştır. Anavarza kayalıklarında saklanmış olan Hasan jandarmalar tarafından kendi köpeği aracılığıyla bulunur. Anlatıcıyla birlikte cezaevinden çıkan Hasan oldukça varlıklı bir kişi olmuştur. Evlenmiş ve çoluk çocuğa karışmıştır. Hasan'ın anlatıcıya söylediklerine göre Çukurova her geçen gün daha da yaşanmaz bir hale gelmektedir. İnsanlar sürekli birbirlerinin kuyularını kazmaktadırlar.

Temalar

Aşk

Abbas ile Esme'nin birbirlerine karşı beslemiş oldukları aşk bütün Çukurova yöresinde türkü olmuştur. Abbas Esme'yi ailesinden istemiş fakat aile onların evlenmesini uygun bulmamıştır. Bunun üzerine Abbas üç kişiyi vurması sonucunda Diyarbakır Cezaevi'ne düşer. Esme'ye aşık olmuş olan Halil onunla evlenmek ister. Abbas'a aşık olan Esme onun evlilik teklifini reddeder. Bir gece Halil, altı arkadaşıyla birlikte Esme'yi kaçıtır ve ona afyonlu şerbet içirdikten sonra tecavüz eder. Kendisine gelen Esme neler olup bittiğini anlar ve utancından hasta olur. Ardından Halil'le evlenmek zorunda kalır. Evlilikleri süresince Esme birkaç kez kaçmaya çalışır fakat yakalanıp geri getirilir. Hasan dünyaya geldikten sonra Esme'nin bütün tutumu ve tavırları değişir. Kendisini tamamen oğluna adar. Hasan yedi yaşına geldiğinde Abbas hapishaneden çıkar. Abbas Esme'nin karşısına çıkar ve sevgililer gizlice görüşmeye başlarlar. Abbas Halil'i öldürür. Abbas da jandarmalar tarafından ölü olarak ele geçirilir. Abbas'ın ölüsünü gören Esme, onun kıymetini bilemediği için yıkılır. Cesedini köpeklerin önünden alıp Anavarza'nın tepesine gömer.

İntikam

Büyükana ve amcalar, Halil'in ölümünden dolayı Esme'yi suçlarlar ve kan davası başlatıp onun öldürülmesini isterler. Büyükana oğullarına onu öldürtmek ister. Fakat Mustafa Esme'yi öldürmeye yanaşmaz ve Ali, Esme'ye aşık olup onunla evlenmek istediği için, birkaç kez öldürme teşebbüsünde bulunsa da, tetiği çekemez. Oğullarının bu işi yapamayacaklarını anlayan Büyükana, Esme'yi öldürtmek için kiralık katiller tutar. Fakat Esme'nin güzelliğini gören kiralık katiller onu öldürmeye kıyamazlar. Bazı öldürme girişimlerinden de Esme kurtulmayı başarır. Büyükana ve amcalar, Esme'nin erkek kardeşlerinden korkmaktadır. Onların oldukça varlıklı ve acımasız olduklarını bilmektedirler. Bundan dolayı Esme'yi Hasan'ın öldürmesini isterler. Esme'nin erkek kardeşlerinin ona dokunmayacaklarını bilmektedirler. Büyükana, amcalar ve bütün köylüler, Esme'yi öldürmesi için Hasan'a baskı yapmaktadırlar. Toplum baskısı nedeniyle dışlanan, lanetlenen ve hor görülen Hasan, ne yapacağını bilemez hale gelir.

Gelenek

Çukurova yöresi gibi coğrafyalarda yaşayan insanların, kendi ailelerinden birinin öldürülmesi durumunda cinayeti işleyen kişinin ailesinden birisini öldürme ihtiyacı duymaları sık görülen bir gelenektir. Fakat eserde Halil'i öldüren kişi Abbas'tır ve Abbas'ın Esme'yle hiçbir akrabalığı yoktur. Halil'in ailesi, Abbas'ın akrabaları olan Lek Kürtlerinden ve Esme'nin ailesinden korktukları için ölçlerini Hasan aracılığıyla almak isterler. Hasan'ı istedikleri gibi yönlendirebilmek için kanı yerde bırakılan bir kişinin kabrinde rahat etmeyeceğini, ölen kişinin bir hortlağa dönüşeceğini, çeşitli hayvanların şekline girerek eziyet çekeceğini ve babasının kanını yerde bırakan oğulun lanetleneceğini söylerler. Büyükana, amcalar ve köylüler, Halil'in bir hortlağa dönüşüğünü konuşarak Hasan'ı Esme'yi öldürmeye yönlendirirler. Hasan bütün söylemlere dayanmaya çalışır fakat annesinin başka erkeklerle birlikte olduğu dedikodularının çıkması bardağı taşıran son damla olur. Bir aşiretin üyesi olan Hasan, kendi başına karar veremez. Aşiret ondan Esme'yi öldürmesini istemektedir fakat hayata geçirdiği eylem, devlet otoriteleri tarafından cezalandırılmasına sebep olur. Çevresindeki insanların ve ailesinin kan gütme arzusuna karşı koyamayan Hasan, Esme'yi öldürmek zorunda kalır. Bunun haricinde anlatıda, yörenin birçok geleneğine ve inançlarına da değinilir.

İç gözlem Halil'in Abbas tarafından öldürülmesinin ardından Abbas da öldürülür. Fakat Büyükana ve amcalar Abbas'ın ölmesini yeterli görmeyip zamanında onunla ilişki yaşamış olan Esmen'in de öldürülmesini isterler. Hatta Büyükana, Abbas'ın mezarını bulup cesedini köpeklere yedirmek ister. Henüz çok küçük yaşlarda olmasına rağmen Hasan, babasının öcünü alması için ailesi tarafından sürekli telkinlere maruz kalır. Hasan, annesi Esmeyi çok sevmektedir ve onunla birlikte köyden kaçıp gitmek ister. Fakat Hasan'ın çevresindeki her insan, Esmen'in hatalı olduğunu ve onun öldürülmesi gerektiğini söylerler. Böylesi telkinlerle büyüyen Hasan, hiç kimseden öç almak istemese bile yaşadığı içsel bunalımlardan, travmadan ve nevrozdan dolayı annesini öldürmek zorunda kalır. Zaman içinde bilinçaltında birikmiş olan kin ve öfkeyle Hasan, çevresindeki hayvanlara ve insanlara zarar vermeye başlar. Ardından Anavarza kayalıklarının uçurumunda dolaşarak kendi ölümünü düşünür. Gözlerini her kapadığında babasının beyaz kefeni sarılmış olan hortlağını görür. Aynı zamanda rüyalarında babasını, çeşitli hayvan şekillerine girmiş bir halde de görür. Bundan dolayı Hasan uyuyamaz hale gelir. Esmeyi her gördüğünde titremeye ve ürpermeye başlar. Onunla yüz yüze gelmekten kaçınır. Bir nevi kişilik bozukluğu yaşayan Hasan, annesini öldürür.

Kişi İncelemesi

Hasan (İçe Dönük – Duygusal)

Karakter Halil'le Esmen'in tek erkek çocuğu olan Hasan, babasının Abbas tarafından öldürülmesinin ardından yaşadığı toplum ve akrabaları tarafından dışlanır. Yaşamış olduğu köy ve yakın akrabaları, Halil'in ölümünden dolayı Esmeyi suçlarlar. Halil'in kanının yerde kalmasını istemeyen Büyükana ve amcalar, Esmeyi Hasan'a öldürtmek isterler. Hasan, annesi Esmeyi çok sevmektedir. Annesinin hem kişiliği hem de dış görünüşü bir meleğe benzetilir. Toplum tarafından dışlanan ve baskı altına alınan Hasan akli dengesini tamamen yitirme noktasına gelir. Ya tamamen delirecek ya da annesini öldürerek üzerindeki yükten kurtulacaktır. Henüz oldukça küçük bir çocuk olan Hasan, çevresindeki karakterlerin söylemlerinden çok derin bir şekilde etkilenir. Sinirsel olarak travma ve nevroz geçiren Hasan en sonunda annesini öldürmek zorunda kalır. Kişilik özellikleri bakımından Hasan; sessiz, görünmez, asosyal, gizemli, huysuz, değişken, güvensiz, endişeli, takıntılı, kızgın, mutsuz, karamsar, umutsuz, kararsız, cesur, seven/nefret eden, duyarlı/duyarsız, meraklı, canlı/cansız, dostane/hasmane ve nevrotik bir karakterdir.

Etkinlikler Yedi yaşına gelmiş olan Hasan ailesiyle birlikte yemek yerken, Abbas'ın tüfekte vurması sonucunda babasını kaybeder. Annesinin köylüler ve akrabalar tarafından dövüldüğünü gören Hasan onlara saldırır. Öfkeli kalabalık bu sefer ona vurmaya başlar fakat annesi onun üzerine yatar ve onu darbelerden korur. Bir süre sonra Büyükana'nın yanına giden Hasan onu çok üzgün bir halde bulur. Büyükana oğlunun ölümüne sebep olmuş olan Esmen'in etrafta dolaşmasından rahatsızdır. Büyükana Hasan için alınan hediyeleri ona verir ve bir gün onun Esmeyi öldürmesi gerektiğini söyler. Amcalardan biri olan Mustafa Hasan'a dedesinin tüfeğini verir. Onu Anavarza kayalıklarına götürür ve atış talimi yaptırır. Mustafa Hasan'a Esmen'in öldürülmesi gerektiğini bunu onun yapmasını söyler. Bir gün Esmeyle Mustafa evin kapısının önünde konuşurlar. Mustafa Esmeyi onu öldüreceklerini ve bundan dolayı babasının yanına dönmesi gerektiğini söyler. Esmen Hasan'ı da alıp gidebileceğini söyler. Fakat Mustafa Hasan'ın götürülmesine izin veremeyeceklerini söyler. Bir gece Hasan'la Esmen bir bohça hazırlayıp köyden kaçarlar. Ancak şafak vakti saklandıkları çalılıklarda yakalanırlar ve Hasan köye geri getirilir. Hasan'ın ardından Esmen de köye geri döner ve oğlunu eve götürür. O günün akşamında Esmeyle Hasan yeniden kaçarlar. Günün aydınlandığı saatlerde onları arayan atlıların sesini duyarlar ve bu sefer yalnızca Hasan saklanır. Annesinin kırbaçlandığını gören Hasan saklandığı yerden çıkıp amcalarına saldırır. Hasan yerde sürüklenerek köye getirilir. Köydeki herkes tarafından dışlanan Hasan hiç kimseyle konuşamaz. En yakın arkadaşı olan Salih bile onunla sohbet etmez. Bir gün Dursun Hasan'ı yanına çağırır. Ona annesinin melek gibi bir kadın olduğunu söyleyip annesini asla öldürmemesini öğütler. Bir sabah erken saatlerde uyanıp evi terk eder. Atıyla kasabaya gelip Kürt Sulo'yla görüşür. Kürt Sulo ona annesinin çok iyi bir insan olduğunu söyleyip dayılarından bahseder. Kürt Sulo'ya göre amcalar, dayılardan korktukları için Esmeyi öldürememektedirler. Bundan dolayı Esmeyi ona öldürtmek istediklerini söyler. Hasan dayılarını bulma umuduyla yola çıkar. Adını bile bilmediği bir köye gelir ve bir konağın önünde durur. Konağın sahibi Murtaza Demirdeli'dir. Murtaza Ağa onu evinde ağırlar ve ona istediği kadar kalabileceğini söyler. Annesini, onu öldürmek isteyen insanlarla yalnız bıraktığını fark eden Hasan köye geri döner. Köydeki hiç kimse onunla konuşmaz fakat herkesin arkasından konuştuğunu bilmektedir. Birçok kişi Hasan'a, Halil'in hortladığını söyler. Kanı yerde bırakılmış olan babasının yattığı yerde huzursuz olduğunu ve onun lanetlendiğini söylerler. Hasan her uyduğunda babasının hortlağını görür. Onu beyaz kefenler içinde, kertenkele, baykuş ve

yılan şekillerinde görür. Köyde yaşayan herkes Hasan'ın ne kadar gurursuz olduğundan bahsetmeye başlar. Büyükana Esmen'in başka erkeklerle birlikte olduğunu ve köyde adının "orospu"ya çıktığını söyler. O günden sonra Hasan Anavarza kayalıklarının uçurumunda sürekli kendi ölümünü düşünür. Köyün bir kısmını yakar. Her uyuduğunda babasını gördüğü için uyuyamaz olur. Annesini her gördüğünde titremeye ve ürpermeye başlar. Annesiyle karşılaşmamak için sürekli ondan kaçır. Geçirdiği travma yüzünden kişiliği bozulan Hasan bir gün, avluda tandırı yakmaya çalışan annesini vurur. Anavarza kalesindeki Roma sandukasına saklanır fakat jandarmalar tarafından bulunur. Hasan Kozan Cezaevi'ne atılır. Orada kimseyle konuşmaz ve günlerce uyuyamaz. Lütfi adındaki bir mahkum sürekli ona sataşır. Onun hakaretlerine daha fazla dayanamayan Hasan Lütfi'yi hapisanenin avlusunda bir sustalıyla kovalar. Lütfi herhangi bir yara almadan ondan kurtulmayı başarır. Anlatıcının Lütfi'yle kapışmak üzere olduğunu gören Hasan, onun yanına gelir ve ona Lütfi yüzünden ceza almasının gereksiz olduğunu söyler. Hasan'la anlatıcı o gün arkadaş olurlar. Hasan ona başına gelenleri teker teker anlatır. Aynı gün cezaevinden tahliye olurlar. Anlatıcı Hasan'ın yanında on beş gün kadar kalır. Cezaevinden çıktıktan sonra Hasan oldukça varlıklı bir kişi olmuş ve evlenip çoluğa çocuğa karışmıştır. Fakat Çukurova insanın fitneciliğinden dolayı her geçen gün daha da yığınlaşmıştır.

Etkileşim Anlatının başkarakteri olan Hasan, eserde verilmek istenen çoğu iletinin yansıtıcısıdır. Anlatıda rol oynayan her karakterlerle iletişim ve etkileşim halindedir. Yaşamış olduğu kişilik değişimi detaylı bir şekilde anlatılır ve tinsel durumu çarpıcı bir üslupla okurun gözleri önüne serilir. Anlatının ana olay örgüsü onun etrafında döner.

ÖRNEK ANILAR

Dertli Yaşadığı ailenin ve toplumun baskısından dolayı annesinin yüzüne bakamaz hale gelmiş olan Hasan ağır içsel bunalımlar yaşamaktadır: "Böyle sabahlarda, daha gün doğmadan, anası yayığın ilk tereyağı topağını ona verirdi. Üstü ayran kabarcıklı tereyağını Hasan sıcak tandır ekmeğine sürer, uzak ağaçların altına gider, siner yerd. Anasına hiç bakamıyordu artık. Ne yüzüne, ne de yürüyüşüne. Anasını görmeyeli hanidir".

Çaresiz İçinde yaşadığı çevre ondan annesini öldürmesini ister. Toplum tarafında tamamen dışlanmış olan Hasan ne yapacağını bilememektedir: Ne yapacağını bilemiyordu. Bir şey biliyordu ki bu köyde kalmamalıydı. Ya da anası gitmeli bir yere... Anası anası gitmeli. Herkes anasına düşman.

İçe Dönük Kendisinden istenen yapılması imkansız olan eylemden ve arkasından söylenen şeylerden dolayı Hasan tamamen içine kapanır: "İnanılmaz bir tedirginlikteydi Hasan. Bu yüzden de kendisini kuşlara, böceklere vermişti. Şu dünyada sarılacak bir canlı, bir dal arıyordu Hasan. Hasan olanı biteni hiç kimseye söyleyemiyordu. Öldürseler de söyleyemezdi".

Pişman Hasan, annesini öldürmüş olduğundan dolayı insanların bir daha yüzüne bakamaz. Onlardan hiçbir şey istemez: "Hiç kimseyle bir tek sözcük bile konuşmuyor, yalnızca boynunu büküp candan yürekten bir havayla karşısındakini dinliyordu. Bir iki kere de ben onunla konuşmak istedim, şöyle bir baktı bana, sonra gözlerini yere indirdi çekti gitti".

Cesur Hayatında büyük zorluklara katlanmak zorunda kalmış olan Hasan, her şeyden çok sevdiği annesini öldürmüştür. Bundan dolayı herkes ondan çekinir: "Hasan istese, bu kanlı katillerin içinde bile, bu zayıf bedeniyle, bu incecik, kopacakmış gibi duran boynuyla mahpushanenin dayısı olabilirdi".

Nevrotik Yaşça çok küçük olan Hasan'ın maruz kalmış olduğu baskı onda kişilik bozukluğuna neden olur: "Konuşmasın bu köyden onunla kimse, lanetli o," dedi Deli Haydar. Ağzında hiç diş kalmamış, avurtları çökmüştü. "Delirecek o. Her gece her gece... Ben onu gözlerimle gördüm".

Esmen (İçe Dönük – Duygusal)

Karakter Anlatının asli kadın karakteri, Abbas'a aşiktir. Fakat Halil ona tecavüz ettikten sonra onunla evlenmek zorunda kalır. Sevmediği bir adamla evlenmek zorunda kalan kadın karakter, defalarca kaçmaya çalışmış ve içe kapanık bir ruh haline bürünmüştür. Hasan dünyaya geldikten sonra Esmen mutlu olur. Bir daha kaçmaya yeltenmez ve insanlarla iletişim kurmaya başlar. Kendisini tamamen oğluna adar. Fakat sevdiği adam olan Abbas hapishaneden kaçır onun yanına geldiğinde

ona karşı beslediği silikleşmiş duygular yeniden canlanır. Abbas'ı sevmektedir fakat artık onunla birlikte olamayacaklarının farkındadır. Abbas Halil'i öldürdükten sonra, Halil'in ölümünden dolayı Esme suçlanır. Fakat Esme, Büyükanın ve amcaların Halil'in ölümünden dolayı onu suçlamalarının sebebinin Abbas'ın akrabalarından korkmalarının olduğunu bilmektedir. Birkaç kişi haricinde köydeki herkes onun öldürülmesini ister. Esme, köylüler tarafından söylenen her şeye kulaklarını tıkar ve yalnızca oğluya ilgilenmeye çalışır. Kişilik özellikleri bakımından Esme; konuşkan/suskun, görünmez, asosyal, gizemli, dışlanan, huysuz, değişken, güvensiz, endişeli, takıntılı, kızgın, mutsuz, karamsar, umutsuz, kararsız, cesur, seven/nefret eden, sevilen/nefret edilen, duyarlı/duyarsız, meraklı, canlı/cansız, dostane/hasmane ve aşık bir karakterdir.

Etkinlikler Abbas'la ilişki yaşayan kadın karakter onunla evlenmek ister. Fakat Esme'nin ailesi bu evliliği uygun görmedikleri için kızlarını Abbas'a vermezler. Abbas'ın cezaevine düşmesinin ardından Esme'yle Halil evlenmek ister. Fakat Esme, Abbas'a aşık olduğu için onun teklifini reddeder. Esme tarafından reddedilmiş olan Halil, altı arkadaşıyla birlikte onu kaçıtır. Esme'ye afyonlu şerbet içirip tecavüz eder. Kendisine gelen Esme başına gelenleri anlar ve utancından hasta olur. Ardından Esme'yle Halil ilk olarak imam nikahıyla ardından da resmi nikahla evlenirler. Evliliklerinin ilk dönemlerinde Esme birkaç defa kaçma teşebbüsünde bulunur. Lakin her defasında yakalanıp eve geri getirilir. Bir süre sonra Hasan'ı doğuran Esme'nin bütün tutumu ve tavırları değişir. Başkalarıyla sağlıklı ilişkiler kurmaya başlar ve kendisini oğluna adar. Hasan yedi yaşına geldiği zaman Abbas hapisneden kaçır. Esme'yi bulur ve onunla görüşmeye başlar. Evli bir kadın olan Esme Abbas'la görüşmeyi doğru bulmaz ve öldürülebileceklerini söyler. Abbas her şeyi göze almış ve onunla görüşmekten vazgeçmemiştir. Esme'yle Abbas Anavarza'daki bir mağarada buluşurlar. Zaman zaman da bir dut ağacının altında görüşürler. Bir gece Abbas, Halil'i evinde yemek yerken vurur ve Esme'yi alarak kaçmaya çalışır. Kaçış sırasında Abbas jandarmalar tarafından öldürülür ve Esme yaka paça bir şekilde köye getirilir. Büyükanın, amcalar ve köylüler onu linç ederler. Hasan Esme'yi, onu döven kişilerden kurtarmaya çalışır. Esme, köpeklerin önüne atılmış olan Abbas'ın cesedini alıp Anavarza'nın tepesine gömmüştür. Artık Esme öldürüleceğinin farkındadır ve bütün köy ahali bu konu üzerine konuşmaktadır. Mustafa Esme'yi öldürüleceği konusunda uyarır ve ona babasının yanına dönmesini tavsiye eder. Esme Hasan'ı almadan hiçbir yere gidemeyeceğini söyler. Amcaların en genci olan Ali, Esme'yle evlenmek ister. Fakat Halil'in öldürüldüğü gün Esme'yi vurmak istemişse de onun güzelliğini görünce tetiği çekememiştir. Büyük bir utanç yaşayan Ali kayıplara karışır. Esme Hasan'ı alıp birkaç defa babasının yanına kaçmaya çalışmıştır. Fakat her seferinde yakalanmış ve Hasan köye geri getirilmiştir. Köyde Esme'yle ilgili korkunç dedikodular çıkarılır. Fakat Esme, mümkün olduğunca bunlara kulağını tıkayıp oğluya ilgilenmeye çalışır. Bir gün, tandırda ateş yakmaya çalışan Esme, Hasan tarafından vurularak öldürülür.

Etkileşim Anlatıda talihsiz anne rolünü oynayan kadın karakter, verilmek istenen birçok iletinin okura ulaşmasında ana veya yardımcı görevleri görmektedir. Anlatıdaki her karakterle iletişim ve etkileşim halindedir. Anlatıda işlenen birçok temanın kurgusunda başrol oynar.

ÖRNEK ANILAR

Güzel Anlatı boyunca Esme'yle ilgili üzerinde en çok durulan konu onun iç ve dış güzelliğidir: "Anası avluda gidip geliyordu. Dünya güzelydi. Gencecikti. Küçük bir kız çocuğuna benziyordu".

Cefakar Halil'i öldüren kişi Abbas'tır fakat bunun bedelini en çok Esme öder: "Oğluma kıymayın." Sonra kalabalığa dönmüş, dimdik: "Ben öldürmedim Halili, ben öldürmedim kardeşinizi..." Yerdeki yatan Abbası göstermiş: "İşte bu öldürdü onu, o da öldü işte," demiştir".

Aşık Esme, Abbas'ı hiçbir zaman unutamamış ve onu daima sevmiştir: "eyvaaaaah, Abbas," demiş. "Eyvaaaaaaah, kadrini kıymetini bilmediğim," demiş... Sonra da hiçbir yana bakmadan evine yürümüş".

Mağdur Büyükanın, Abbas'ın öldürülmesiyle yetinmemiş ve Esme'nin öldürülmesi için de elinden geleni yapmıştır: "Oğlumun kanlısı Abbas kafiri değil, oğlumun kanlısı Esmedir," dedi. "Varın temizleyin kanınızı. Belki ben bundan sonra bir daha kalkmam, oğlum Halilin kanını yerde koyarsanız bu dünyada da öteki dünyada da ak sütüm size haram olsun. Oğlumun kanlısı Esmedir".

Fedakar Mustafa Esmeye köyü terk edip babasının yanına gitmesini tavsiye etmiştir. Esmeye Hasan'ı onlara bırakıp gidemeyeceğini söyler: "O olmaz," dedi Mustafa. "Olmaz. Hasanı götüremezsin." "Ben de gidemem," dedi Esmeye. "Hiçbir yere ben oğulsuz gidemem. Ondan ayrılamam".

Güçlü "Esmeye kocası öldürülür öldürülmez hemen işe koyuldu, işini bir güzel ele aldı. Esmeye okuyazardı, üstelik de köylerinde ilkokulu bitirmişti. Becerikliliğini hemen gösterdi. Kimseye, amcalara, akrabalara bir gereksinme duymadığını, duymayacağını da hemen gösterdi".

Karamsar "Her şeyi unutup gitmişti. Onun sevincine anası da katıldı. Ne iyi, ne güzel, amcaları Hasanla ilgilenmeye başlamışlardı. Bir de içine acı bir karamsarlık çökmüştü. Karamsarlığı gittikçe içini acıtiyordu. Hasan onun acısını yüzünden okudu, anasına acıdı. Vardı onu bir daha kucakladı öptü".

Abbas (İçe Dönük – Duygusal)

Karakter Lek Kürtlerinden olan Abbas'ın Esmeye duyduğu aşk, bütün Çukurova'da türkülerde dolmuştu. Abbas Esmeye ailesinden istemiş fakat aile onların evlenmesini uygun görmemiştir. Esmeyeyle evlenememiş olan Abbas üç kişiyi vurur ve bunun sonucunda Diyarbakır Hapishanesi'ne atılır. Hapishaneden kaçan Abbas Esmeye'nin yanına gelir. Onunla bir süre gizlice görüşürler. Abbas hiç konuşmaz. Jandarmalar peşindedir. En sonunda Abbas Halil'i öldürür ve jandarmalar tarafından ölü olarak ele geçirilir. Halil'in ailesi onun cesedini köpeklerle atar. Fakat Esmeye onun cesedini bir yaşaymayla birlikte Anavarza kayalıklarına taşıyıp oraya gömer. Büyükana onun mezarını bulup cesedini köpeklerle yedirmeye ant içer. Kişilik özellikleri bakımında Abbas; asosyal, görünmez, sessiz, gizemli, cesur, acımasız, aşık, sorumsuz, umursayan/umursamaz, sadık, kararlı, başarısız, kızgın, takıntılı, özgüvenli, mutsuz ve umutsuz bir karakterdir.

Etkinlikler Hapishaneden kaçmayı başarmış olan Abbas, ilk olarak Esmeye'nin etrafında dolanmaya başlar. Abbas'ı karşısında gören Esmeye, ona gitmesi gerektiğini söyler. Esmeye Abbas'la birlikte görünmekten korkar. Ona yarın gelmesini söyler. Abbas'ın elinde bir mavzer vardır. Esmeye Abbas'a, onunla görüşemeyeceğini ve ikisinin iyiliği için onun dağa çekilmesi gerektiğini söyler. Şafak sökene kadar Abbas hiç konuşmadan Esmeye'ye bakar. Gün ışıklarının etrafı aydınlatmasıyla birlikte dağa çekilir. Abbas Esmeye'yi çok sevmektedir. Esmeye de Abbas'ı çok sevmektedir. Dağdan geri dönen Abbas, Esmeyeyle dut ağacının altında buluşur. Halil uyumaktadır. Hasan yedi yaşına gelmiştir. Esmeye Abbas'tan gitmesini aksi halde öldürüleceklerini söyler. Geçmişte Abbas, Esmeye'yi ailesinden istemiştir fakat aile kızlarını Abbas'a vermemiştir. Buna karşılık olarak Abbas, üç kişiyi vurmuş ve Diyarbakır Cezaevi'ne girmiştir. Ardından Halil Esmeye'yi istemiştir. Esmeye onunla evlenmek istemeyince Halil, bir gece yarısı altı arkadaşıyla birlikte onu kaçıtır. Halil Esmeye'ye afyonlu şerbet içirdikten sonra tecavüz eder. Kendine gelen Esmeye ne olduğunu anlar ve utancından hasta olur. Halil Esmeye'yi evine geri götürür. İlk önce imam nikahı ardından da resmi nikah yapılır. Esmeye birkaç defa evden kaçmayı dener fakat başarılı olamaz. Büyükana Halil'i Esmeye'nin başlarına dert olacağını söyleyerek uyarır. Halil onu ciddiye almaz. Hasan'ın doğumuyla birlikte Esmeye'nin ruh hali değişir. Yüzü gülmeye ve insanlarla iyi ilişkiler kurmaya başlar. Kendisini tamamen oğluna adar. Hasan yedi yaşına bastığında Abbas çıkagelmiştir. Zamanında Çukurova'da onların sevdası üzerine birçok türküler yakılmıştır. Abbas bir ay daha ortalıktan kaybolur. Esmeyeyle Abbas, iki ay boyunca Anavarza kayalıklarındaki bir mağarada görüşürler. Halil Esmeye'yi birkaç defa takip etmiş fakat onları mağarada görememiştir. Abbas birkaç kez Halil'i öldürmeye niyetlenip vazgeçmiştir. Bir gün jandarmalar, Abbas'ı mağarada yakalayıp tutuklarlar. Abbas onları kandırıp kurtulmayı başarır ve dut ağacının altında Esmeyeyle buluşur. Hasan onları sarırlarken görür. Ardından Abbas jandarmalarla çatışır. Ertesi akşam Halil, sofrada ailesiyle birlikte yemek yerken, Abbas tarafından öldürülür. Abbas da kayalıklarda jandarmalar tarafından öldürülür ve cesedi köpeklerin önüne atılır. Esmeye, bir yaşaymayla birlikte Abbas'ın cesedini alıp çuvala koyar. Anavarza'nın tepelerinde cesedi uygun bir yere gömer. Büyükana ve amcalar Esmeye'nin yaptıklarını öğrendiklerinde, mezarın yerini öğrenmek için ona şiddet uygularlar. Esmeye onlara hiçbir şey söylemez ve mezarın yeri bulunamaz.

Etkileşim Esmeye'nin sevdiği adam olan Abbas anlatıda çok küçük fakat önemli bir rol oynar. Anlatıya hakim olan entrikanın baş sorumlusudur.

ÖRNEK ANILAR

İnatçı "Abbas geldi Esmeye'nin arkasından. Bir daha geldi. Hapisten kaçmıştı. Esmeye ona yalvardı, git Abbas, diye. Hapise düştün sen. Her şey bitti. Abbas gitmedi. Birbirine bakiştılar kaldılar".

Aşık “Abbas Esmenin sevdasından deli oluyordu. Esmeye de Abbasın sevdasından deli oluyordu. Abbas dağa çekildi gitti. Esmeye onun ardınca gitmedi”.

Talihsiz “(...) o Anavarza kayalıklarına düşmüş orospu gelinin sakladığı Abbasın ölüsünü arıyordu. Bulacak, o köpeğin ölüsünü köpeklere atacaktı. Bulacak onun ölüsünü kartallara yem edecekti. Bunun için çoluk çocuğa paralar döküyordu”.

Acımasız “Abbas, Esmeye yüzünden üç kişiyi yaraladı. İki felç kaldı, birisi total. Abbasa çok gün verdiler. Abbası ta Diyarbakır hapisanesine sürdürdüler”.

Büyükana (Kapalı – Uyumsuz – Duygusal)

Karakter Halil’in annesi olan kadın karakterin, onun haricinde iki tane daha oğlu vardır. Büyükana, Halil’in Abbas tarafından öldürülmesinden dolayı Esmeye suçlar. Esmeye ilk önce oğullarına ardından da erkek kardeşlerinin çocuklarına öldürtmeye çalışır. Fakat Esmeye gören herkes onun güzelliğine kapılır ve onu öldürmeye kıyamaz. Büyükana oğullarının da bu işi yapamayacağına kanaat getirince kiralık katiller tutar. Esmeye birkaç girişimden kaçarak kurtulur. Bazılarındaysa tetikçiler onu öldürmeye kıyamaz. Amcalardan biri olan Ali, Esmeye evlenmek istemiş fakat bu uygun görülmemiştir. Ali de onu birkaç defa öldürmeye yeltenmiş olsa da tetiğe basamamıştır. Son çare olarak Büyükana, oğlunun kanını temizlemek için Esmeye Hasan’a öldürtmeye karar verir. Hasan’ı bu konuda çok zorlar ve köyde çıkan bütün dedikoduların en büyük kaynağıdır. Aynı zamanda Abbas’ın mezarını köylü çocuklara aratır ve Abbas’ın ölüsünü köpeklere yedirmek ister. Esmeye Hasan’a öldürtmek için elinden geleni yapar. Kişilik özellikleri bakımından Büyükana; duyarsız, bilinçsiz, açgözlü, gelenekçi, gerici, uzlaşmaz, hasmane, bencil, kaba, hoşgörüsüz, huysuz, endişeli, takıntılı, kızgın, mutsuz, tatminsiz, karamsar umutsuz ve sitemkar bir karakterdir.

Etkinlikler Halil’le evlenmek zorunda kalmış olan Esmeye, defalarca evden kaçmaya teşebbüs eder. Büyükana oğlu Halil’i, Esmeye’nin başlarına dert olacağı konusunda onu uyarır. Fakat Halil onu ciddiye almaz. Esmeye’nin aşık olmuş olduğu tek adam olan Abbas, hapisten kaçıp Halil’i öldürür. Halil’in kanlısı olan Abbas jandarmalar tarafından ölü olarak yakalanır. Fakat Büyükana, Abbas’ın ölümüyle yetinmez ve Esmeye’ye karşı kan güderek onunda öldürülmesini ister. Abbas’ın cesedi köpeklerin önüne atılır. Fakat Abbas’ın cesedi Esmeye tarafından alınıp Anavarza tepesine gömülür. Bunu öğrenen Büyükana ona işkence ettirip cesedin yerini öğrenmek ister. Esmeye ona hiçbir şey söylemeyince köyünde yaşayan çocuklara para verip onlardan Abbas’ın cesedini bulmalarını ister. Büyükana oğullarından Esmeye’yi öldürmelerini ister. Fakat Ali Esmeye aşıktır. Onu öldüremediği için köyden uzaklaşır. Mustafa da Esmeye’yi öldürmek istememektedir. Esmeye’nin erkek kardeşleri oldukça acımasızdırlar. Mustafa onlar tarafından öldürülmekten korkar. Büyükana, erkek kardeşlerinin oğullarından Esmeye’yi öldürmelerini ister. Büyükana’nın yeğenleri Esmeye’yi birkaç defa öldürmeye teşebbüs ederler fakat başarılı olamazlar. Cinayet girişimleriyle ilgili savcılık tarafından bir soruşturma başlatılır. Esmeye savcıya, öldürülmesi durumunda suçluların kayınları olduğunu söyler. Büyükana son çare olarak Hasan’ı devreye sokmak ister. Ona Esmeye’yi öldürmesi gerektiği konusunda sürekli telkinlerde bulunur. Büyükana, oğlunun kanı yerde kaldığı için onun mezarında rahat etmediğini ve hortlayacağına inanır. Bir ana olarak oğlunun rahat etmesini ister. Büyükana zaman zaman Anavarza kayalıklarına gidip oğluyla konuşur. Ona ağıtlar yakar ve Esmeye’yle Abbas’a lanet okur. Büyükana Hasan’a, Esmeye’yi öldürmesi gerektiğini, aksi halde babasının bir hortlağa dönüşeceğini, çeşitli hayvanların şekline girerek acı çekeceğini ve kıyamete kadar huzur bulamayacağını söyler. Hasan’ın zihnini sürekli olarak bu düşüncelerle doldurur. Büyükana’nın çıkarmış olduğu dedikodular köylüler tarafından çok daha abartılarak anlatılır. Köydeki herkes Halil’in hortladığını, Esmeye’nin vurdumduymazlığını, Hasan’ın onursuzluğunu konuşur ve Halil’in başına gelenlerden dolayı Esmeye’yle Hasan’ı suçlarlar. Çıkan bütün dedikoduların kaynağı Büyükana’dır. Hasan’ın da Esmeye’yi öldürmeyeceğini düşünen Büyükana onunla bir daha konuşmaz. Büyükana Hasan’ı tamamen görmezlikten gelir. Son çare olarak Büyükana Hasan’ın kiskançlığını kullanmak ister. Esmeye’nin başka erkeklerle yattığını ve köylüler arasında ona “orospu” denildiğini söyler. Hasan’ın yüz ifadesini gören Büyükana amacına ulaştığını anlar. Kısa bir süre sonra Hasan annesi Esmeye’yi öldürür.

Etkileşim Anlatıya hakim olan entrikada baş rol oynayan kadın karakter, en baskın anlatı kişilerinden bir tanesidir. Eylem olarak çok fazla varlık göstermeyen karakter söylemleri ve diyalogları aracılığıyla anlatıya yön verir. Anlatının en kötücül karakteridir.

ÖRNEK ANILAR

Provokatör Halil'i öldürmüş olan Abbas, ölü olarak ele geçirilmişse de Büyükana bununla yetinmez ve çevresindekileri Esmeye karşı galeyana getirir: "Oğlumun kanlısı Abbas kafiri değil, oğlumun kanlısı Esmedir," dedi. "Varın temizleyin kanınızı. Belki ben bundan sonra bir daha kalkmam, oğlum Halilin kanını yerde koyarsanız bu dünyada da öteki dünyada da ak sütüm size haram olsun. Oğlumun kanlısı Esmedir".

Mutsuz Oğlu öldürülmeden önce neşeli bir kişiliğe sahip olan kadın karakter, Halil'in ölümünün ardından tamamen yıkılır: "Büyükanası yaşlıydı ama güzeldi. İnce uzundu. İnce bir çenesi, çok büyük çekik kara gözleri vardı. Oğlu, Hasanın babası öldürüldükten sonra yüzü gülmemişti. Gece gündüz köyün içinde bir yas gibi dolanarak ağıt söylüyordu. Oysa ne güleç bir insandı büyükana".

Güdümlenici Esmeyi öldürmesi için Hasan'ın bilinçaltına sürekli telkinlerde bulunur. Zaman ilerledikçe bu düşüncesini çok daha aleni bir şekilde dile getirir: "Ağlayarak, ağıt yakarak Hasanın boynuna sarıldı, ona izin verdi, Hasan oradan ayrıldı ama allak bullaktı. Büyükanasının dilinin altında bir şeyler vardı, vardı ama neydi. O sözlerle düpedüz anasını kastediyordu. Babasının katilinin anası olduğunu söylüyordu düpedüz".

Takıntılı Oğlunu öldürmüş olan Abbas da hayatını kaybetmiştir. Fakat Büyükana onun öldürülmüş olmasıyla yetinmez. Cesedini köpeklere yedirmek ister: "(...) o Anavarza kayalıklarına düşmüş orospu gelinin sakladığı Abbasın ölüsünü arıyordu. Bulacak, o köpeğin ölüsünü köpeklere atacaktı. Bulacak onun ölüsünü kartallara yem edecekti. Bunun için çoluk çocuğa paralar döküyordu".

Kindar "Büyükanası ağlıyordu. Bir ağıt tutturdu ayağa kalktı... Halilim, Halil Beyim, diyordu. Çocuğun yiğit ama çocucak. Çocuğun var ama bir karış daha. Seni öldürenler senin evinde, senin çocuğuyun yanında, senin konağında, senin ekmeğinle malınla yaşayarak, senin mezarına basarak... Ben anayım, ben anayım, ben anayım, buna nasıl dayanırım... Ben anayım... Yürüdü Anavarza kayalıklarına doğru. Sesinden Anavarza kayalıkları yankılanıyordu. Vardı, Anavarza kayalığına bir taşın üstüne oturdu, gün batıyordu, ağıdını, derin, içten sürdürdü. Haşanın boğazına bir şey gelmiş tıkanmıştı".

Düzenbaz Büyükana Esmeyi erkek kardeşlerinin oğullarına öldürtmeye çalışır: "Hasan ses çıkarmadı ama, kim olduklarını biliyordu. Nereden geldiklerini de biliyordu. Büyükanasının dağlardaki akrabaları, kardeşleri, kardeş çocukları olacaklardı bunlar. Hepsi kan içiciydi bunların".